

Nowe zjawiska w stosunkach handlowo-ekonomicznych Unii Europejskiej z Chińską Republiką Ludową

Wprowadzenie

Stosunki handlowo-ekonomiczne Unii Europejskiej z Chińską Republiką Ludową w pierwszej dekadzie XXI wieku uległy znacznemu rozwojowi, co wynika ze wspólnych interesów. Unia Europejska jest obecnie dla Chin największym zagranicznym rynkiem zbytu, i bezpośrednio po Japonii stanowi największe źródło pochodzenia towarów zagranicznych. Wśród krajów członkowskich Unii Europejskiej, największy udział w wymianie handlowej z Chinami mają takie państwa jak Republika Federalna Niemiec, Wielka Brytania, Francja Włochy i Holandia.

Pewnym problemem dla UE jest jednak rosnąca potęga handlowa Chin¹. Kraj ten umiejscawiany jest w grupach państw o szybkim wzroście konkurencyjności takich jak Brazylia, Rosja, Indie, Chiny (BRIC)², BRICSAM³, czy też BASIC (Brazil, South Africa, India, China)⁴, które wzmacniają swoje pozycje we współczesnym wielobiegunowym świecie⁵. Siła tych ostatnich państw szczególnie wzrosła w okresie przedłużającego się kryzysu ekonomicznego gospodarki światowej z przełomu pierwszego i drugiego dziesięciolecia XXI wieku. Wiąże się to z reakcją na zjawiska kryzysowe często porównywane z głęboką depresją gospodarczą początków lat trzydziestych XX wieku⁶. Warto zaznaczyć, że szczególnie grupa BASIC, w której znajdują się także Chiny, w obecnych warunkach rozwoju, po konferencji klimatycznej w Kopenhadze, może zastąpić grupę G77, która po konferencji w Bandungu w Indonezji w 1955 r. została utworzona w 1965 roku dla reprezentowania interesów państw rozwijających się w toku różnego rodzaju rokowań międzynarodowych dotyczących także państw słabo rozwiniętych na przykład na forum UNCTAD⁷, a jej rola współcześnie uległa osłabieniu.

¹ Szerzej zob. Z. W. Puślecki, M. Walkowski, T. R. Szymczyński, *Unia Europejska wobec wzrostu konkurencyjności Brazylii, Rosji, Indii i Chin (BRIC)*, Dom Wydawniczy ELIPSA, Warszawa 2011, s. 5–366; A. F. Cooper, T. M. Shaw, A. Antkiewicz, *The Logic of the BRICSAM Model for Global Governance: Do Acronyms Make Sense?*, in: *North and South in the World Political Economy*, eds. R. Reuveny, W. R. Thompson, Blackwell Publishing Ltd., Malden USA–Oxford UK–Carlton Victoria Australia 2008.

² Zob. Z. W. Puślecki, M. Walkowski, T. R. Szymczyński, *Unia Europejska wobec wzrostu konkurencyjności Brazylii, Rosji, Indii i Chin (BRIC)...*, op. cit., s. 5–366.

³ BRICSAM – Brazil, Russia, India, China, South, Africa, Mexico, (Brazylia, Rosja, Indie, Chiny, Republika Południowej Afryki, Meksyk).

⁴ BASIC – Brazil, South Africa, India, China (Brazylia, Republika Południowej Afryki, Indie, Chiny). Zob. M. Terhalle, *Reciprocal Socialization: Rising Powers and the West*, „International Studies Perspectives”, A Journal of the International Studies Association, Vol. 12, No 4, November 2011, s. 341.

⁵ K.-D. Frankenberger, *Flickenteppich*, „Frankfurter Allgemeine Zeitung”, No 1, January 7, 2010.

⁶ Zob. M. Terhalle, *Reciprocal Socialization: Rising Powers and the West...*, op. cit., s. 341.

⁷ UNCTAD – United Nations Conference on Trade and Development – Konferencja Narodów Zjednoczonych do Spraw Handlu i Rozwoju.

Celem głównym opracowania było przedstawienie nowych zjawisk w stosunkach handlowo-ekonomicznych Unii Europejskiej z Chińską Republiką Ludową. Do celów szczegółowych natomiast należało wskazanie podstaw pogłębiania współpracy, dynamiki wymiany handlowej i pobudzania gospodarek obu stron w warunkach kryzysu. Takim celem było również ukazanie przyspieszenia rozwoju stosunków dwustronnych i zasadniczych płaszczyzn wzajemnej współpracy.

1. Podstawy pogłębiania współpracy, dynamika wymiany handlowej i pobudzanie gospodarek w warunkach kryzysu

Rezultatem zmian w życiu politycznym i gospodarczym Chin, a także rosnącego znaczenia Państwa Środka w polityce europejskiej, było podjęcie, podczas dziewiątego szczytu UE-Chiny, który odbył się we wrześniu w 2006 roku, decyzji o rozpoczęciu negocjacji w sprawie podpisania nowego Porozumienia o Partnerstwie i Współpracy między Chinami a Unią Europejską (*China-EU Partnership and Cooperation Agreement, PCA*), w którym zamierzano usankcjonować strategiczne partnerstwo między stronami, obejmujące ponad 20 dziedzin współpracy. Dokument ten jest symbolem przemian w stosunkach unijno-chińskich i świadczy o ich wejściu w nowy etap. Zastąpił on obowiązujący od 1985 r. Układ w Sprawie Handlu i Współpracy Gospodarczej.

Negocjacje dotyczące Porozumienia o Partnerstwie i Współpracy między Unią Europejską a Chinami rozpoczęły się w połowie stycznia 2007 r. Jednakże już w październiku 2006 r. UE opublikowała dokument UE-Chiny: *Bliżsi Partnerzy, Rosnąca Odpowiedzialność (EU-China: Closer Partners, Growing Responsibilities)*. Chiny w tym czasie były już rosnącą siłą polityczną w stosunkach międzynarodowych⁸. Z tych też powodów UE dążyła do pogłębiania i zintensyfikowania strategicznego partnerstwa z tym państwem. Jednocześnie do materiału dołączono stanowisko na temat handlu i inwestycji pod nazwą *Konkurencja i Partnerstwo (Competition and Partnership)*, w którym wyliczono priorytety unijnej polityki handlowej i inwestycyjnej w stosunku do Chin, związane m.in. z wypełnianiem przez Chińską Republikę Ludową zobowiązań, wynikających z ich członkostwa w Światowej Organizacji Handlu (World Trade Organization, WTO), liberalizacją rynku chińskiego oraz ochroną praw własności intelektualnej⁹.

W rezultacie zawartych porozumień stosunki między Unią Europejską a Chinami w końcu pierwszej dekady XXI wieku uległy dalszej intensyfikacji. Do pewnego stopnia ich rozwój jest naturalną konsekwencją imponującego wzrostu gospodarczego w Chinach i coraz większego znaczenia tego państwa na arenie międzynarodowej jako ważnego partnera politycznego¹⁰. Znaczący impuls do szybkiego rozwoju dwustronnych relacji wynikał także ze wspólnych interesów, istniejących między Unią Europejską a Chinami. Komplementarność interesów

⁸ Zob. R. Rosecrance, *Power and International Relations: The Rise of China and Its Effects*, „International Studies Perspectives”, A Journal of the International Studies Association, Vol. 7, No 1, February 2006, s. 33.

⁹ Z. W. Puślecki, *The International Trade Liberalisation Under WTO and a Global Economy*, in: *Business Interaction in a Global Economy*, eds. M. Kozłowski, A. Kacprzyk, Copyrights by Congress of Political Economists, USA, Wilkes-Beijing 2006; B. M. Hoekman, M. M. Kostecki, *The political economy of the world trading system; the WTO and beyond*, Oxford University Press, Oxford 2001.

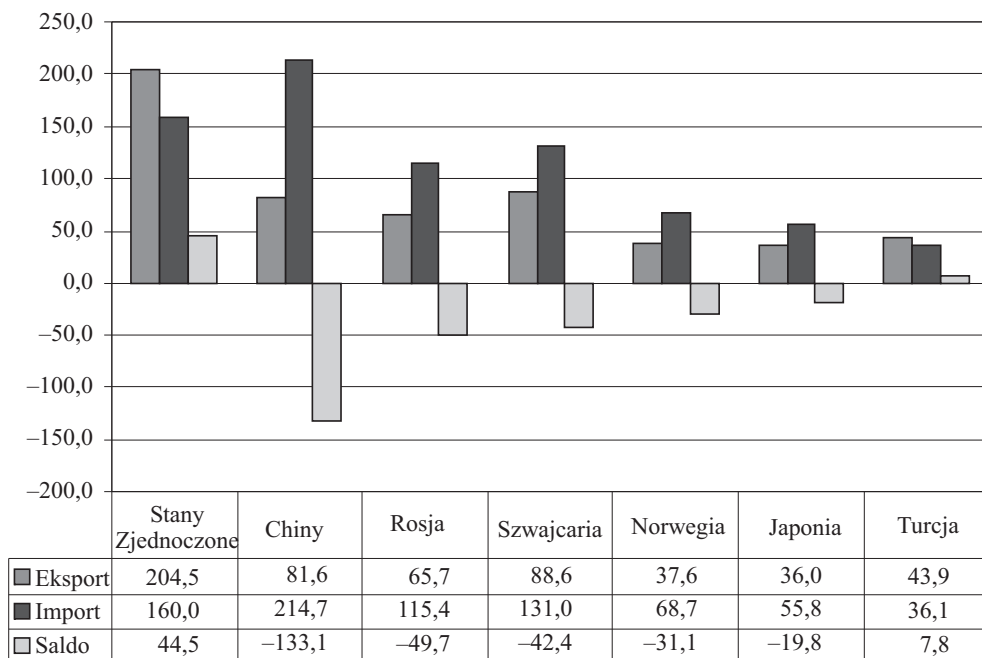
¹⁰ Zob. R. Rosecrance, *Power and International Relations: The Rise of China and Its Effects...*, op. cit., s. 33.

Unii Europejskiej i Chin jest widoczna w takich dziedzinach jak wielostronność i zrównoważony rozwój w stosunkach międzynarodowych¹¹.

W dokumencie opublikowanym w dniu 24 października 2006 r. przedstawiciele UE stwierdzili, że dotychczasowa współpraca jest korzystna dla obu stron, lecz Chiny powinny zrobić więcej, aby przekonać Europejczyków, że nie stanowią zagrożenia konkurencyjnego dla UE. Przedłużający się kryzys gospodarczy wpłynął także na nasilenie się sporów w handlu dwustronnym, które wynikają głównie ze wzrostu liczby wszczynanych przez UE postępowań antydumpingowych przeciw Chinom.

Warto zauważyć, że Chiny obecnie stały się drugim największym partnerem handlowym Unii Europejskiej, przede wszystkim w powodu poważnego wzrostu importu. Ujemne saldo wymiany handlowej osiągnęło już najwyższy poziom wśród największych partnerów handlowych Unii Europejskiej (wykres 1). Wyższa dynamika importu z Chin od tempa wzrostu eksportu do tego kraju doprowadziła do powstania deficytu handlowego w wymianie UE z Chinami, który spowodowany jest wzrostem wzajemnych stosunków ekonomicznych.

Wykres 1. Główni partnerzy handlowi Unii Europejskiej w 2009 roku (w mld euro)

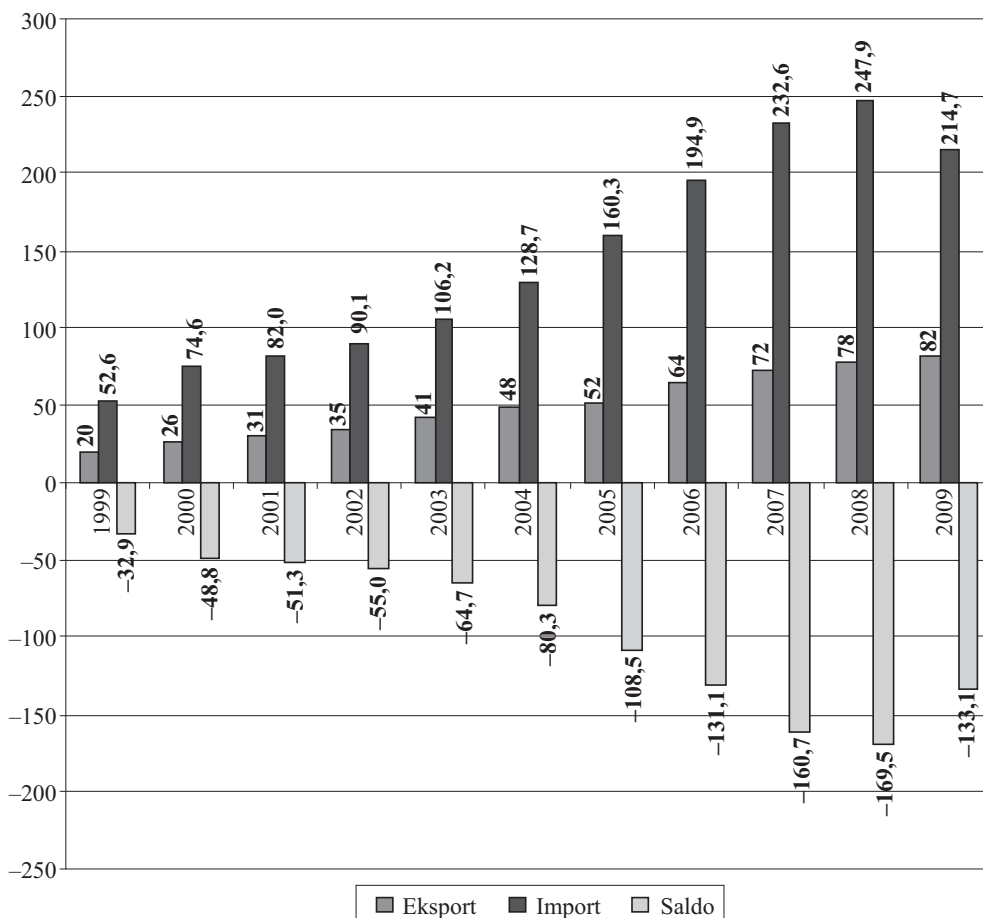
Źródło: Opracowanie na podstawie danych Eurostat.

Deficyt handlowy wynika przede wszystkim ze specyfiki stosunków handlowych między Unią a Chinami. Na szczególną uwagę zasługuje przedstawienie wartości wymiany handlowej Unii Europejskiej z Chinami w latach 1999–2009 (wykres 2). Analizując wykres, można

¹¹ D. Press, D. A. Mazmanian, *Understanding to a Sustainable Economy*, in: *Environmental Policy: New Directions for the Twenty-First Century*, eds. N. J. Vig, M. E. Kraft, CQ Press, a Division of Congressional Quarterly Inc., Washington, D.C. 2003; *Europa 2020, Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, COM 2020 wersja ostateczna, Bruksela, 3.03.2010.

zauważyć, że największy wzrost handlu Unii Europejskiej z Chinami nastąpił w latach 1999–2008. W 2009 roku zanotowano natomiast spadek wielkości wymiany handlowej w wyniku kryzysu gospodarczego. Na przestrzeni dziewięciu lat (1999–2008) wielkość importu wzrosła niemal pięciokrotnie. W 1999 roku import towarów Unii Europejskiej z Chin wyniósł 52,6 miliardów euro, a w roku 2008 już 247,9 miliardów euro. Wartość eksportu w tym czasie wzrosła ponad czterokrotnie. Dynamika wymiany handlowej UE z Chinami w badanym okresie była zróżnicowana, jednakże w tym czasie import stał się już trzykrotnie wyższy od eksportu, co powodowało ujemne saldo wymiany handlowej Unii Europejskiej z Chinami. Było ono wysoce ujemne, a jego wartość do 2008 roku ciągle wzrastała. Największy wzrost deficytu handlowego zanotowano w latach 2002–2008. W roku 2002 różnica między importem a eksportem wynosiła 55 miliardów euro, natomiast w roku 2008 wartość deficytu wyniosła aż 169,5 miliardów euro. Należy przy tym podkreślić, że w okresie dziewięciu lat nastąpił wzrost nierównowagi handlowej prawie o 403%.

Wykres 2. Wartość wymiany handlowej Unii Europejskiej z Chinami w latach 1995–2009 w mld euro

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Eurostat.

Czynnikiem, który przyczynił się do wzrostu eksportu Unii Europejskiej do Chin w latach 1999–2008 było przede wszystkim wysokie tempo wzrostu PKB w Chinach utrzymujące się od lat osiemdziesiątych XX wieku. Warto zaznaczyć, że średnie tempo wzrostu PKB w latach 1978–2008 roku wyniosło 9,89%. Rozwój gospodarczy Chin spowodował przede wszystkim wzrost zapotrzebowania na surowce i paliwa. Wzrost popytu natomiast przyczynił się do wzrostu eksportu surowców energetycznych z Unii Europejskiej, co przejawiało się także we wzroście znaczenia tej grupy towarowej w dwustronnej wymianie handlowej.

Należy podkreślić, że wzrost importu Chin powoduje wzrost cen surowców na rynku światowym. Dzięki wyodrębnieniu się w Chinach klasy średniej zwiększył się także popyt na dobra o wysokiej wartości przede wszystkim pochodzące z przemysłu motoryzacyjnego. Istotny wpływ na wzrost eksportu towarów Unii Europejskiej do Chin wywarła także liberalizacja gospodarki i łatwiejszy dostęp do rynku po przystąpieniu Chin do Światowej Organizacji Handlu (WTO) w 2001 roku oraz rosnąca aktywność korporacji europejskich w Chinach¹². Mimo iż płace w Chinach wzrastały, to koszty pracy były bardzo niskie głównie ze względu na brak składek emerytalnych, ubezpieczenia społecznego i niskich podatków, co wykorzystują korporacje transnarodowe.

Wzrost wartości importu Unii Europejskiej z Chin wynikał przede wszystkim z korzystnego dla chińskich eksporterów kursu juana w stosunku do euro, przy równoczesnej deprecjacji dolara wobec juana, która spowodowała zmniejszenie konkurencyjności chińskich produktów w Stanach Zjednoczonych, wzbudzając zainteresowanie rynkami europejskimi. Ważnym czynnikiem wpływającym na przyspieszenie tempa wzrostu importu Unii Europejskiej z Chin było jej rozszerzenie w latach 2004 i 2007 o dziesięć państw z Europy Środkowo-Wschodniej i dwa państwa z Basenu Morza Śródziemnego¹³, co przyczyniło się do znacznego powiększenia rynku konsumentów w Unii Europejskiej o ok. 20%. Chiny przystępując do Światowej Organizacji Handlu 11 listopada 2001 roku¹⁴ uzyskały także poprawę dostępu do unijnego rynku. W 2005 roku wygasło też Porozumienie Wielowłóknowe (Multi Fibre Agreement) zawarte w ramach GATT obowiązujące od 1974 roku¹⁵, które stanowiło barierę dla eksportu tekstyliów i odzieży z Chin¹⁶.

Rosnący deficyt Unii Europejskiej w handlu z Chinami rodzi często opinie na temat szkodliwości tego handlu dla Europy, jednak dostęp Unii Europejskiej do tanich chińskich produktów korzystnie wpływa na poziom inflacji, a poza tym chińskie towary wyparły z rynku nie tylko europejskie produkty, ale także towary z innych krajów azjatyckich¹⁷.

Warto podkreślić, że wymiana handlowa Unii Europejskiej z Chinami w ostatnim dziesięcioleciu charakteryzowała się wyższą dynamiką wzrostu od tempa wzrostu handlu zewnętrznego UE z krajami trzecimi ogółem (wykresy 3 i 4). Od roku 2000 tempo wzrostu eksportu towarów z Unii Europejskiej do Chin wzrastało, osiągając w najwyższym momencie w 2004 roku poziom 40%. W 2005 roku nastąpił jednak spadek dynamiki handlu zagranicznego Unii

¹² T. Białowąs, M. Kąkol, *Stosunki handlowe Unii Europejskiej z Chinami w latach 1995–2007*, w: *Pozycja Unii Europejskiej w handlu międzynarodowym. Dynamika i struktura obrotów, konkurencyjność, główni partnerzy*, red. J. Marszałek-Kawa, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2009.

¹³ Szerzej o tym: Z. W. Puślecki, *Polska w warunkach członkostwa w Unii Europejskiej i globalizacji*, Poznań 2007.

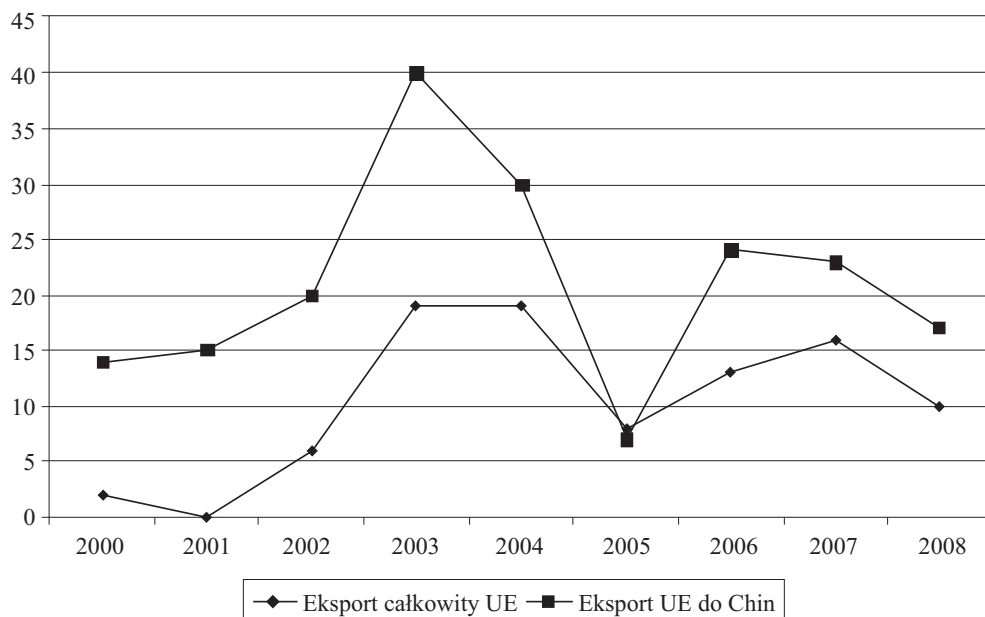
¹⁴ Zob. Z. W. Puślecki, *The International Trade Liberalisation under WTO and a Global Economy*, in: *Business Interaction in a Global Economy*, eds. M. Kozłowski, A. Kacprzyk, Wilkes-Beijing 2006, s. 161–165.

¹⁵ Por. ibidem, s. 154.

¹⁶ T. Białowąs, M. Kąkol, op. cit.

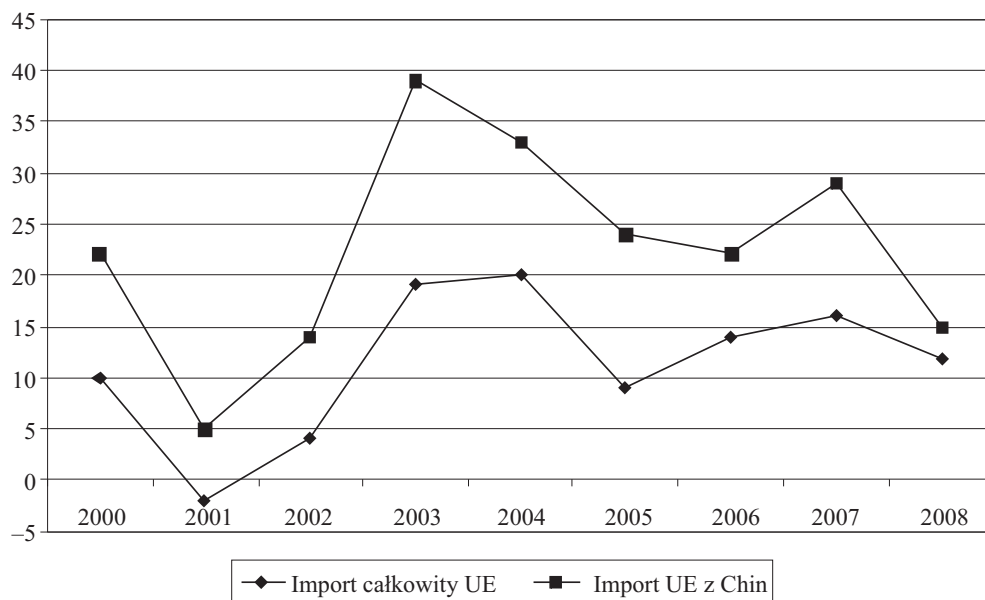
¹⁷ Por. M. Korzec, *Chińska Republika Ludowa – Unia Europejska: partnerstwo nieokreślone w: Polska, Unia Europejska, Świat: wybrane problemy*, red. J. Fiszer, Wydawnictwo Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2007.

Wykres 3. Tempo wzrostu eksportu towarów Unii Europejskiej do Chin w latach 2000–2008 (w %)

Źródło: Opracowanie na podstawie danych WTO International Trade Statistic 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009.

Wykres 4. Tempo wzrostu wartości importu towarów Unii Europejskiej z Chin w latach 2000–2008 (w %)

Źródło: Opracowanie na podstawie danych WTO. International Trade Statistic 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009.

Europejskiej w tym także dynamiki handlu z Chinami. Tempo wzrostu eksportu Unii Europejskiej do Chin zmniejszyło się do 7% i zrównało się z poziomem dynamiki całkowitego eksportu Unii Europejskiej. W latach 2006–2007 tempo to ponownie wzrosło i ustabilizowało się na poziomie 23–24%. Od roku 2008 w wyniku kryzysu gospodarczego nastąpił jednak spadek dynamiki eksportu Unii Europejskiej zarówno do Chin, jak i do pozostałych partnerów handlowych o 6 punktów procentowych.

Należy równocześnie podkreślić, że dynamika importu UE z Chin kształtowała się na wysokim poziomie. Tempo wzrostu importu UE z Chin w kulminacyjnym momencie osiągnęło poziom 39%. Mając to na uwadze trzeba stwierdzić, że tempo rozwoju wymiany handlowej między Unią Europejską a Chinami należy do najwyższych na świecie i stanowi istotny czynnik utrzymania wysokiego tempa rozwoju handlu międzynarodowego¹⁸.

Kryzys gospodarczy przyczynił się do powstania planów pobudzenia gospodarek obu stron, które prowadzą do zacieśnienia wzajemnych stosunków. Chiny w swoim projekcie antykryzysowym planują dalsze pobudzanie wymiany handlowej z Unią Europejską ze szczególnym uwzględnieniem towarów związanych z rozwojem infrastruktury, transportem oraz wdrażaniem technologii pozyskiwania energii z alternatywnych źródeł¹⁹, a także transferem technologii w zakresie ochrony środowiska²⁰. Wzrost wymiany handlowej maszyn i technologii high-tech może być szansą zarówno dla europejskich jak i chińskich przedsiębiorstw z tej branży. Zacieśnienie wzajemnych stosunków Unii Europejskiej i Chin przyczyni się także do wzrostu ilości przejęć i fuzji zarówno przez chińskie jak i europejskie przedsiębiorstwa.

Państwa członkowskie Unii Europejskiej zmagają się z licznymi problemami gospodarczymi dotyczącymi między innymi niewystarczającej ilości innowacji technologicznych, głównie z powodu niższych nakładów finansowych na prace badawcze i rozwojowe (B+R) niż w Stanach Zjednoczonych i w Japonii²¹, nieelastycznymi systemami zatrudnienia (problemami z przekwalifikowaniem się pracowników), nadmiernymi obciążeniami pomocy społecznej, deficytem budżetowym, wysokimi stopami bezrobocia²². Państwo chińskie także staje wobec własnych problemów gospodarczych. Dotyczy to przede wszystkim nadmiernego zanieczyszczenia środowiska i wyczerpujących się źródeł energii. W Chinach konieczna jest transformacja od gospodarki nastawionej na eksport do gospodarki zorientowanej na pobudzanie popytu krajowego. Potrzebna jest więc modernizacja struktury przemysłowej Chin, przyspieszenie industrializacji i procesów urbanizacji, co w konsekwencji przyczyni się do wzrostu krajowego popytu. Kwestia ta jest dla Chin niezwykle istotna w kontekście szybkiego wzrostu gospodarczego.

Należy zaznaczyć, że ogromny potencjał dla współpracy między Chinami a Unią Europejską istnieje w zakresie rozwoju czystych źródeł energii, transferu technologii przyjaznych dla środowiska naturalnego, a także urządzeń high-tech²³. Jednakże w perspektywie długoter-

¹⁸ T. Białowąs, M. Kąkol, op. cit.

¹⁹ M. L. Schreyer, L. Metz, *Europejska Wspólnota Energii Odnawialnej, Studium wykonalności*, t. 3, Fundacja im. Heinricha Boella, 2009, s. 25.

²⁰ *Environmental Policy: New Directions for the Twenty-First Century*, eds. N. J. Vig, M. E. Kraft, CQ Press, a Division of Congressional Quarterly Inc., Washington, D.C. 2003.

²¹ Szerzej zob. Z. W. Puślecki, *Innovation and Competitiveness*, in: *European Innovation. Theory and Practice*, eds. J. Babiak, T. Baczek, Warsaw–Brussels 2011, s. 23–42.

²² Ekonomista niemiecki Herbert Giersch określił ten stan „eurosclerosis”.

²³ Zob. P. A. Williams, *New Configuration or Reconfiguration? Conflict in North-South Energy Trade Relations*, in: *North and South in the World Political Economy*, eds. R. Reuveny, W. R. Thompson, Blackwell Publishing Ltd., Malden USA–Oxford UK–Carlton Victoria Australia 2008, s. 65–88.

minowej nieuniknione jest, że obie strony będą ze sobą konkurować w tych dziedzinach. Warto także zauważyć, że w dziedzinie produktów high-tech i produkcji na poziomie zaawansowanym, pojawiają się przeszkody dla zrównoważonego rozwoju dwustronnych stosunków handlowo-ekonomicznych.

2. Przyspieszenie rozwoju stosunków dwustronnych i płaszczyzny współpracy

Zmiany polityczne w Chinach dotyczące decentralizacji i liberalizacji życia politycznego oraz gospodarczego umożliwiły przyspieszenie rozwoju stosunków politycznych i handlowo-ekonomicznych Unii Europejskiej z tym państwem. Istotnym bodźcem dla rozwoju współpracy między Unią Europejską a Chinami była wymiana poglądów na temat polityk sektorowych oraz zagadnień technicznych pod nazwą „dialogów sektorowych”. Dialogi te obejmują szeroki zakres dziedzin: od nauki i techniki poprzez ochronę środowiska do społeczeństwa informacyjnego. W wielu z tych obszarów Chiny i Unia Europejska stają w obliczu podobnych problemów i mają zbliżone podejście do nich. Powyższe dialogi odbywają się przy tym w bardzo istotnych płaszczyznach²⁴.

Najważniejszą płaszczyzną partnerskiego dialogu jest polityka konkurencji. W tej dziedzinie Chiny próbują ustanowić przepisy z zakresu konkurencji, które powinny mieć zastosowanie do spółek, działających na ich rynku. Fakt, że Unia Europejska przez lata rozwijała szeroko zakrojoną politykę konkurencji²⁵ nie przeszedł w Chinach niezauważony. Na podstawie wymiany doświadczeń, jakie miały miejsce między chińskimi i europejskimi politykami oraz specjalistami w tej dziedzinie, Chiny opracowują własne prawo konkurencji. Ich projekt zawiera przy tym wiele podobieństw do modelu Unii Europejskiej.

Należy podkreślić, że polityka konkurencji jest kluczową kwestią w kontekście działań Chin w celu restrukturyzacji gospodarki. Dynamiczna gospodarka chińska wymaga bowiem solidnego systemu konkurencji. Rozdrobniony krajowy rynek chiński potrzebuje poprawy prawa, aby stworzyć równe reguły gry dla podmiotów gospodarczych i towarzyszących reformom dużych nieefektywnych przedsiębiorstw państwowych. W średnim okresie w ramach poprawy regulacji należy również zmniejszyć obecne ryzyko handlu dumpingowego pochodzącego z Chin. Mając to na uwadze, w maju 2004 r. Chiny i UE uzgodniły stały mechanizm konsultacji w tej dziedzinie.

Następną płaszczyzną współpracy jest rynek wewnętrzny. W tej dziedzinie podobnie jak Unia Europejska, Chiny zobowiązały się do zwalczania fragmentacji rynku w celu czerpania pełnych korzyści z szerokiego rynku wewnętrznego. Należy jednak zaznaczyć, że swobodny przepływ osób i towarów, świadczenie usług bez granic i zamówień publicznych, wymagają nadal regulacji prawnych zarówno ze strony UE, jak i Chin.

W zakresie polityki regionalnej²⁶ i redystrybucji dochodów przywódcy polityczni Chin wyrazili zaniepokojenie z powodu różnic w dochodach, które pojawiają się w tym kraju. Osiągnięcie zrównoważonego rozwoju jest przy tym wyraźnym celem polityki gospodarczej

²⁴ Na podstawie danych Komisji Europejskiej http://ec.europa.eu/external_relations/china/sectoraldialogue_en.html (dostęp 9.05.2010).

²⁵ Szerzej zob. Z. W. Puślecki, *Innovation and Competitiveness...*, op. cit., s. 23–42.

²⁶ Zob. A. Acharya, *Norm Subsidiarity and Regional Orders: Sovereignty, Regionalism, and Rule-Making in the Third World*, „International Studies Quarterly” Journal of the International Studies Association, Vol. 55, No 1, March 2011, s. 95–123.

Chin. Unia Europejska ze swej strony, ma bogate doświadczenie w prowadzeniu polityki regionalnej i polityki rozwoju obszarów wiejskich²⁷. Chińscy specjaliści wymieniają się zatem doświadczeniami z europejskimi w tej dziedzinie z myślą o intensyfikacji współpracy z Unią Europejską w nadchodzących latach. Należy równocześnie zaznaczyć, że Chiny pod względem rozwoju są regionalnie zróżnicowane. Duże różnice występują pomiędzy dobrze rozwiniętymi regionami nadmorskimi i słabo rozwiniętą zachodnią częścią kraju. Północny wschód także nie należy do terenów dobrze rozwiniętych gospodarczo ze względu na upadający tradycyjny przemysł ciężki. Występuje także wysoka dysproporcja w dochodach ludności obszarów wiejskich i zamieszkującej miasta. Dialog polityki regionalnej na ten temat umożliwia wymianę doświadczeń Unii Europejskiej dotyczących opracowywania i realizacji polityki regionalnej, zarządzania i kwestii partnerstwa oraz innych tematów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania. Ponadto, rola polityki regionalnej Unii Europejskiej w takich dziedzinach jak polityka konkurencji i pomocy państwa, zamówień publicznych, transportu i środowiska naturalnego przyczynia się do współpracy z Chinami w tych obszarach. Warto zaznaczyć, że pierwsze regionalne seminarium ds. Polityki Regionalnej odbyło się w Pekinie w maju 2006 roku.

Istotne są także dialogi rolnicze. Warto tu zauważyć, że w dniu 15 lipca 2005 roku została podpisana wspólna deklaracja pomiędzy chińskim Ministerstwem Rolnictwa i Dyrekcją Generalną ds. Rolnictwa i Rozwoju Wsi Komisji Europejskiej, dotycząca nawiązania dialogu w sprawie rolnictwa między stronami. Celem dialogu jest promowanie współpracy dwustronnej oraz ułatwianie komunikacji umożliwiającej pracę nad skutecznym rozwiązywaniem problemów rolnych. Metody pracy obejmują regularne spotkania, podczas których omawiane są nowe przepisy i regulacje, nowe technologie²⁸, polityka jakości (w tym oznaczenia geograficzne i produkcja ekologiczna) oraz wszelkie inne kwestie będące przedmiotem wspólnego zainteresowania, związane z rolnictwem. Nie bez znaczenia jest fakt, że w październiku 2006 r. podczas dwudniowej sesji w Brukseli odbyło się spotkanie ekspertów w zakresie rolnictwa obu stron.

W sferze lotnictwa cywilnego z kolei istnieje potrzeba opracowania nowych ram stosunków, co zostało podkreślone w orzeczeniu Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w roku 2002. Trybunał orzekł, że dwustronne umowy dotyczące usług lotniczych między europejskimi państwami członkowskimi i krajami trzecimi, takimi jak Chiny są sprzeczne z prawem europejskim. Tak jest praktycznie w przypadku wszystkich istniejących umów dwustronnych dotyczących usług lotniczych między państwami członkowskimi Unii Europejskiej a krajami trzecimi, w tym z Chinami²⁹. Chiny zgodziły się na przywrócenie zgodności prawnej, poprzez negocjacje jednego nadrzędnego porozumienia dotyczącego zawarcia dwustronnej umowy zgodnie z prawem wspólnotowym.

Dialogi między Unią Europejską a Chinami obejmują także bezpieczeństwo produktów konsumencyjnych³⁰. Należy przy tym podkreślić, że jeżeli chodzi o dobra konsumpcyjne, Chiny są jednym z najważniejszych partnerów handlowych UE. Poprzez rozwój wzajemnego zrozu-

²⁷ Szerzej o tym, Z. W. Puślecki, R. Kmiecik, M. Walkowski, *Wspólna Polityka Rolna w warunkach wzrostu konkurencyjności Unii Europejskiej*, Dom Wydawniczy ELIPSA, Warszawa 2010, s. 140–238.

²⁸ Zob. J. Bussel, *Explaining Cross-National Variation in Government Adoption of New Technologies*, „International Studies Quarterly” Journal of the International Studies Association, Vol. 55, No 1, March 2011, s. 267–280.

²⁹ Zob. Z. W. Puślecki, A. Szymaniak, K. Kałużna, *Usługi we wzroście konkurencyjności Unii Europejskiej*, Dom Wydawniczy ELIPSA, Warszawa 2010, s. 112–117.

³⁰ COM 127 – *Unijne zasady ramowe dotyczące wsparcia krajów rozwijających się w zakresie wyzwań związanych z bezpieczeństwem żywnościowym*, 2010.

mienia między UE a Chinami w kwestii bezpieczeństwa produktów – kultura, wzajemne zrozumienie i zaufanie mogą być rozwijane³¹. Ostatnie Memorandum pomiędzy Dyрекcją Generalną Komisji Europejskiej ds. Zdrowia i Ochrony Konsumentów (SANCO) oraz chińską rządową Agencją ds. Nadzoru Jakości, Inspekcji i Kwarantanny (AQSIQ) miało na celu wzmocnienie współpracy w tych dziedzinach oraz ustanowienie lepszej komunikacji i współpracy pomiędzy właściwymi władzami w zakresie bezpieczeństwa produktów.

W dziedzinie edukacji i kultury warto wskazać nowy program Komisji Europejskiej pod nazwą Erasmus Mundus, który wszedł w życie w 2004 roku. Zapewnia on finansowanie studentów z krajów trzecich w czasie studiów na studiach podyplomowych w Europie. Dla Chin i innych krajów azjatyckich zostały utworzone specjalne „okienka” w celu przyciągnięcia znacznej liczby studentów z tego regionu. Należy również podkreślić, że obecnie są badane dalsze sposoby wzmocnienia dialogu i współpracy w dziedzinie edukacji i kultury.

W kwestii zatrudnienia i spraw społecznych³² w dniu 5 września 2005 r. na szczycie Unia Europejska–Chiny w Pekinie, Komisarz Vladimir Špidla podpisał z chińskim Ministrem Pracy i Zabezpieczenia Społecznego, Tian Chengpingiem, Memorandum of Understanding (MoU) w sprawie współpracy między Unią Europejską a Chinami w zakresie pracy, zatrudnienia i spraw socjalnych. Protokół ten stanowi ramy dla dialogu Unia Europejska–Chiny w takich dziedzinach, jak opieka społeczna, spójność społeczna, prawo pracy, zatrudnienia, stosunków pracy i dialogu społecznego. Jak podkreślono, każda ze stron będzie odwiedzać partnera, co najmniej raz w roku w Brukseli i Pekinie.

Warto podkreślić, że prowadzony dialog energetyczny obejmuje także energię jądrową. Zwiększenie zapotrzebowania na energię przez Chiny ma znaczny wpływ na rynki światowe oraz na środowisko naturalne³³. Dialog energetyczny istnieje już od 1994 roku i jest jednym z pierwszych dialogów sektorowych. Odbywa się on w formie corocznych spotkań grupy roboczej, a co dwa lata organizowana jest konferencja w sprawie stosunków Unia Europejska – Chiny w dziedzinie współpracy energetycznej. Tematy dyskusji obejmują m.in. politykę energetyczną oraz strategię rozwoju, ewolucję rynków energii i bezpieczeństwo dostaw energii. Konkretnie działania przewidziane są w takich dziedzinach jak regulacja energii ze źródeł odnawialnych (w tym alternatywnych paliw w transporcie)³⁴, efektywności energetycznej,

³¹ M. Lister, *EU Development Policymaking in a Globalizing World*, EADI conference, EU in the World, Brussels, May 19, 2003; M. Holland, *The European Union and the Third World*, Palgrave, New York 2003; J. Rifkin, *The European Dream*, Penguin, New York 2004; R. M. Desai, J. R. Vreeland, *Global Governance in a Multipolar World: The Case for Regional Monetary Funds*, „International Studies Review” 13, March 2011, s. 109–121; S. Fukuda-Parr, *Theory and Policy in International Development: Human Development and Capability Approach and the Millennium Development Goals*, „International Studies Review” 13, March 2011 s. 122–132.

³² Szerzej zob. Z. W. Puślecki, M. Walkowski, *Innowacje i zatrudnienie w polityce wzrostu konkurencyjności Unii Europejskiej*, Dom Wydawniczy ELIPSA, Warszawa 2010, s. 134–148.

³³ Zob. R. S. Axelrod, N. J. Vig, M. A. Schreurs, *The European Union as an Environmental Governance System in: The Global Environment: Institutions, Law, and Policy*, eds. R. S. Axelrod, D. L. Downie, N. J. Vig, CQ Press, a Division of Congressional Quarterly Inc., Washington, D.C. 2005; A. M. Freeman III, *Economics, Incentives, and Environmental Policy*, in: *Environmental Policy: New Directions for the Twenty-First Century*, eds. N. J. Vig, M. E. Kraft, CQ Press, a Division of Congressional Quarterly Inc., Washington, D.C. 2003; M. Faure, J. Lefevre, *Compliance with Global Environmental Policy*, in: *The Global Environment: Institutions, Law, and Policy*, eds. R. S. Axelrod, D. L. Downie, N. J. Vig, CQ Press, a Division of Congressional Quarterly Inc., Washington, D.C. 2005.

³⁴ Szerzej zob. W. Jabłoński, J. Wnuk, *Odnawialne źródła energii w polityce energetycznej Polski i Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Zarządzania i Marketingu w Sosnowcu, Sosnowiec 2004, s. 30; B. Kepińska, *Energia odnawialna, stan i perspektywy wykorzystania w Europie i na świecie*, „Czysta Energia” 10/98/2009, s. 28, 31; T. Sadowski i inni, *Dotacje Unii Europejskiej na rozwój odnawialnych źródeł energii*, Wydawnictwo Europrimus Consulting. Europejskie Centrum Doradztwa, Agnatki-Osiedle 2006, s. 64, 65.

gazu, technologii czystego węgla (o znikomej emisji zanieczyszczeń) i innych nowych technologii w sektorze energetycznym. Euratom – nowe porozumienie z Chinami skupia się na badaniach w zakresie pokojowego wykorzystania energii jądrowej i dotacjach dla naukowców zarówno z Chin, jak i z Unii Europejskiej. Unia Europejska i Chiny uczestniczą w międzynarodowym programie (ITER) dotyczącym budowy eksperymentalnego reaktora syntezy kontrolowanej. W dniu 4 marca 2005 r., Dyrekcja Generalna ds. Energii i Transportu (TREN) UE oraz chińskie Ministerstwo Nauki i Technologii (MOST) podpisały plan dotyczący technologii czystego węgla i zakresu uprawnień do planu działania na rzecz Współpracy Przemysłowej w ramach efektywności energetycznej oraz energii odnawialnej³⁵.

Ważnym elementem dialogu unijno-chińskiego jest środowisko naturalne³⁶. Ochrona środowiska naturalnego staje się równocześnie najważniejszym wyzwaniem dla Chin, a chińscy decydenci w jedenastym z kolei pięcioletnim planie mają ustalić pewne konkretne cele dotyczące ograniczenia niektórych zanieczyszczeń środowiska. Chiny odgrywają ważną rolę w dziedzinie ochrony środowiska i ograniczenia zmian klimatu³⁷. W ciągu ostatniej dekady, kontakty między Komisją Europejską i chińską Agencją Ochrony Środowiska (SEPA), zostały zintensyfikowane. Dialog w kwestii ochrony środowiska, został uaktualniony na szczeblu ministerialnym w 2003 roku. Znaczna część środków finansowych budżetów Unii Europejskiej i Chin jest przeznaczona na wspieranie programów ochrony środowiska. Współpraca i wymiana obejmuje szeroki zakres zagadnień ochrony środowiska począwszy od zmian klimatycznych poprzez gospodarkę odpadami, zanieczyszczenie wody i powietrza, emisję spalin, wskaźniki ochrony środowiska, zrównoważoną konsumpcję i produkcję oraz zarządzanie chemikaliami.

Wielkim osiągnięciem współpracy między Unią Europejską a Chinami jest wspólna dwustronna deklaracja w sprawie zmian klimatu, przyjęta na szczycie we wrześniu 2005 r. Partnerstwo w tym przypadku charakteryzuje się silnym naciskiem na konkretne kroki, które należy wprowadzić w procesie rozwiązywania problemów związanych ze zmianami klimatu³⁸. Głównym celem projektu jest osiągnięcie w Chinach znikomego wykorzystania węgla oraz budowa elektrowni przed rokiem 2020. Technologia ta pozwoli na korzystanie z węgla, unikając w większości przypadków emitowania do atmosfery dwutlenku węgla. Porozumienie tego rodzaju zostało podpisane w Szanghaju w lutym 2006 roku.

Ważne miejsce w dialogu zajmują kwestie bezpieczeństwa żywności – problemy sanitarne i fitosanitarne (SPS)³⁹. Współpraca między Chinami a Komisją Europejską w tej dziedzinie może przynieść korzyści dla konsumentów zarówno w Unii Europejskiej, jak i w Chinach. Regulowaniem różnych zagadnień w tym zakresie zajmuje się grupa Joint Technical powstała w 2002 roku. Ostatnie memorandum pomiędzy Dyrekcją Generalną Komisji Europejskiej ds. Zdrowia i Ochrony Konsumentów (SANCO) oraz chińskiej rządowej Agencji ds. Nadzoru

³⁵ B. Kępińska, *Energia odnawialna, stan i perspektywy wykorzystania w Europie i na świecie*, „Czysta Energia” 10/98/2009, s. 28.

³⁶ *The Global Environment: Institutions, Law, and Policy*, eds. R. S. Axelrod, D. L. Downie, N. J. Vig, CQ Press, a Division of Congressional Quarterly Inc., Washington, D.C. 2005.

³⁷ L. C. Hempel, *Climat Policy on the Installment Plan*, in: *Environmental Policy: New Directions for the Twenty-First Century*, eds. N. J. Vig, M. E. Kraft, CQ Press, a Division of Congressional Quarterly Inc., Washington, D.C. 2003; F. Grunding, *Pattern of International Cooperation and the Explanatory Power of Relative Gains: An Analysis of Cooperation on Global Climate Change, Ozone Depletion and International Trade*, „International Studies Quarterly”, The Journal of the International Studies Association, Vol. 50, No 4, December 2006.

³⁸ F. Grunding, *Pattern of International Cooperation and the Explanatory Power of Relative Gains: An Analysis of Cooperation on Global Climate Change, Ozone Depletion and International Trade...*, op. cit.

³⁹ COM 127 – *Unijne zasady ramowe dotyczące wsparcia krajów rozwijających się w zakresie wyzwań związanych z bezpieczeństwem żywnościowym*, 2010.

Jakości, Inspekcji i Kwarantanny (AQSIQ) miało na celu znaczne zwiększenie współpracy w tych kwestiach i ustanowienie lepszej komunikacji oraz współpracy pomiędzy właściwymi władzami w zakresie bezpieczeństwa żywności, a także problemów SPS⁴⁰.

W dialogu należy także zwrócić uwagę na nawigację satelitarną, w ramach której europejski program Galileo zapewnia dużą precyzję w globalnych usługach tego rodzaju. Umowa o współpracy została zawarta w październiku 2003 r., na mocy której Chiny zainwestowały 65 milionów euro, natomiast szacowany całkowity koszt wynosi ok. 4 mld euro. Kontynuacja porozumienia między chińskim Remote Sensing Center i przedsiębiorstwem Galileo została podpisana w październiku 2004 r.

Dialog w zakresie społeczeństwa informacyjnego rozpoczął się w 1997 roku. Jego celem było wspieranie współpracy pomiędzy chińskimi i europejskimi zespołami badawczymi. Kluczowe kwestie w tym zakresie dotyczą zmian w polityce telekomunikacyjnej, e-administracji, bezpieczeństwa w sieci i promowania e-commerce. Dialog jest poparty dużą liczbą działań pomocy technicznej w ramach programu współpracy na rzecz rozwoju (*China-EU Information Society Project, EU-China Trade Project*).

W kwestii praw własności intelektualnej (IPR), Chiny poczyniły znaczne starania w celu dostosowania się do przepisów prawa własności intelektualnej Światowej Organizacji Handlu (WTO), której kraj ten stał się członkiem w listopadzie 2001 roku. Chiny jednak ciągle muszą aktualizować swoje ustawodawstwo w tej dziedzinie, w szczególności zmierzając do ustanowienia bardziej skutecznego systemu egzekwowania praw własności intelektualnej.

Dialog w sferze regulacji rynków finansowych⁴¹ z kolei łączy w jednym miejscu wszystkie chińskie władze z urzędnikami Komisji Europejskiej i Europejskiego Banku Centralnego. Zagadnienia te dotyczą sytuacji makroekonomicznej, globalnego braku równowagi i polityki fiskalnej oraz monetarnej. W dziedzinie regulacji finansowych głównymi tematami są reformy w Chinach i dalsza integracja sektora finansowego w Unii Europejskiej. Podczas dialogów były poruszane także zagadnienia dotyczące standardów rachunkowości i ładu korporacyjnego.

W 2002 r. podpisana została umowa między Unią Europejską a Chinami w celu poprawy warunków dla transportu morskiego. Umowę tę później zmieniono w celu objęcia nią dziesięciu nowych państw członkowskich, które przystąpiły do UE w 2004 r. Umowa w szczególności promuje wolność dla obu stron do świadczenia usług transportu morskiego oraz do nieograniczonego dostępu do portów i usług pomocniczych⁴².

Celem dialogu dotyczącego regulacji polityki przemysłowej jest zapewnienie spójności między Unią Europejską a Chinami w perspektywie długoterminowej, które powinno przyczynić się do usunięcia przeszkód w handlu i inwestycjach. Obie strony starają się osiągnąć ten cel poprzez kompleksowy system konsultacji i informacji na temat przepisów technicznych, norm, procedur certyfikacji i nadzoru rynku realizowanych przez obie strony. Dialog przewiduje coroczne spotkania, podczas których będą omawiane kwestie dotyczące przedmiotu wspólnego zainteresowania i podczas, których będzie planowana przyszła współpraca w tej dziedzinie. Omawiane problemy odnoszą się do szerokiego zakresu zagadnień technicznych ujętych bardziej szczegółowo w trzynastu grupach roboczych takich jak: ocena zgodności, normalizacja, bariery techniczne w handlu, produkty elektryczne i mechaniczne, zabawki, tekstylia, zapalniczki, urządzenia medyczne, urządzenia ciśnieniowe, normy samochodowe,

⁴⁰ Ibidem.

⁴¹ COM(2010) 484 z 15.9.2010.

⁴² Zob. Z. W. Puślecki, A. Szymaniak, K. Kałużna, *Usługi we wzroście konkurencyjności Unii Europejskiej...*, op. cit., s. 109–112.

kosmetyki i promieniowanie z telefonów komórkowych. Dialog promuje i wzmacnia wzajemne zrozumienie oraz świadomość polityki obecnego i przyszłego podejścia polityki przemysłowej, w tym do zrównoważonego rozwoju, prawa i zagadnień pokrewnych w sektorze przemysłowym w celu zwiększenia spójności między Unią Europejską a Chinami. Strony promują konsultacje, wzajemne zrozumienie i przejrzystość.

Dialog w zakresie nauki i technologii (S & T)⁴³ rozpoczął się na początku 1990 roku i był jednym z pierwszych obszarów współpracy pomiędzy Komisją Europejską a Chinami. Od czasu kiedy została podpisana pierwsza umowa, współpraca znacznie się rozszerzyła. Celem dialogu pomiędzy Unią Europejską a Chinami w zakresie nauki i technologii jest promowanie wzajemnie korzystnych działań badawczych w różnych dziedzinach, takich jak bezpieczeństwo żywności i ochrona środowiska, zarządzanie zasobami naturalnymi, kontrola chorób zakaźnych itp. Chiny szybko stają się jednym z najbardziej aktywnych podmiotów na arenie międzynarodowej, a biorąc pod uwagę badania – w wielu dziedzinach są światowym liderem⁴⁴.

Komisja i rząd chiński prowadzą również dialog w sprawie współpracy w dziedzinie nauk kosmicznych. W kwietniu 2004 roku wielu menedżerów przedsiębiorstw przemysłu lotniczego i instytucji badawczych uczestniczyło w odpowiednich warsztatach. W lipcu 2006 roku miały z kolei miejsce spotkania na wysokim szczeblu, których celem było poszukiwanie sposobów, jak wdrażać dialog pomiędzy zainteresowanymi stronami.

Dialog w dziedzinie handlu międzynarodowego obejmuje kwestie o znaczeniu strategicznym, takie jak program rozwoju z Doha⁴⁵, kwestie związane z integracją regionalną i strefą wolnego handlu. Dotyczył także głównych problemów w stosunkach dwustronnych. Pierwszy na wysokim poziomie dwustronny dialog polityczny dotyczący handlu miał miejsce w czerwcu 2004 roku. Dialogi dotyczą także handlu międzynarodowego tekstyliami. W celu zapobieżenia potencjalnym konfliktom po zniesieniu kontyngentów na wyroby włókiennicze 1 stycznia 2005 r., podczas dialogów analizowany był sposób wprowadzenia zasad wolnego handlu w handlu wyrobami włókienniczymi. Warto przy tym podkreślić, że działanie to przyczyniło się do wprowadzenia na rynek podrobionych wyrobów włókienniczych latem 2005 roku. Komisja oczekuje, że dialogi doprowadzą do praktycznych rezultatów, które będą mieć konkretny i pozytywny wpływ na handel wyrobami włókienniczymi i odzieżowymi między dwoma stronami, oparty na uczciwej i zdrowej konkurencji na rynku.

Porozumienie w sprawie transportu i strategii energetycznych zostało zawarte przez Komisję UE z chińską krajową Komisją Rozwoju i Reform, która pozwoliła na instytucjonalizację współpracy w sektorze transportu. Zdecydowało to w szczególności o rozpoczęciu współpracy w zakresie transportu drogowego i kolejowego⁴⁶.

Zakończenie

W perspektywie średnio- i długoterminowej kryzys finansowy i ekonomiczny z końca pierwszego dziesięciolecia XXI wieku stwarza równocześnie możliwości rozwoju stosunków

⁴³ Zob. J. Bussel, *Explaining Cross-National Variation in Government Adoption of New Technologies...*, op. cit., s. 267–280.

⁴⁴ Wu Xiaobo, *Chiny. Narodziny potęgi: 1979–2008. Jak zmieniło się spojrzenie na biznes*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2010.

⁴⁵ T. W. Hertel, L. A. Winters, *Estimating the Poverty Impacts of a Prospective Doha Development Agenda*, „World Economy” 2005 August 28 (8), s. 1057–1072.

⁴⁶ Por. http://ec.europa.eu/external_relations/china/sectoraldialogue_en.html, dostęp 9.05.2010.

Unii Europejskiej z Chinami w zakresie wymiany handlowej i współpracy gospodarczej⁴⁷. Warunki dla dalszego rozwoju dwustronnej współpracy handlowej i gospodarczej powstają z powodu aktywnej reakcji na kryzys⁴⁸. Strony wyraziły bowiem sprzeciw wobec protekcjonizmu i poparcie dla szerszego otwarcia rynków podczas szczytu Unia Europejska–Chiny, który odbył się w maju w 2009 roku w Pradze.

Zarówno Chiny, jak i Unia Europejska dążą do reform w międzynarodowym porządku finansowym, a dwie strony łączy wspólne pragnienie i zainteresowanie w odniesieniu do nowych źródeł energii, jej oszczędności oraz ochrony środowiska. Chińskie władze zaplanowały wprowadzenie nowych technologii w zakresie pozyskiwania energii z naturalnych źródeł i ochrony środowiska, a będą to kluczowe inwestycje władz chińskich. Niemniej jednak Chiny muszą pogodzić się z problemem przemysłu energetycznego ze względu na brak wysokiej jakości produktów. W tym zakresie państwa członkowskie Unii Europejskiej, mają przewagę technologiczną. Warto zaznaczyć, iż popyt w Chinach na takie technologie stwarza bardzo obiecujące perspektywy ściślejszej współpracy obu stron w tej dziedzinie.

Wzrost protekcjonizmu w stosunkach bilateralnych w długim okresie może doprowadzić do zwiększenia konkurencyjności między Chinami a Unią Europejską. Należy podkreślić, że chińskie przedsiębiorstwa mogą stać się dla UE bardziej konkurencyjne, jeżeli nie nastąpi w Europie przełom w zakresie modernizacji przemysłowej. Podkreślić równocześnie należy, iż silna gospodarka Chin leży w ekonomicznym interesie Europy. Na otwartości korzystają bowiem obie strony. Rosnący w siłę chiński handel oznacza jednak również rosnące oczekiwania. Według UE, Chiny powinny wypełniać swoje zobowiązania wobec WTO i zobowiązać się do przestrzegania zasad uczciwego handlu. Europa natomiast powinna pogodzić się z zaostrzoną konkurencją. Niezbędne jest z kolei zagwarantowanie przez Chiny uczciwego przestrzegania jej zasad⁴⁹.

Summary

New phenomena in trade and economic relations between the European Union and the People's Republic of China

The topic of these considerations concerns the development of trade and economic relations between the European Union and the People's Republic of China. Their purpose is to indicate new phenomena in these relations. Analysis has shown that mutual economic relations in the first decade of the 21st century expanded considerably on account of common interests. The economic crisis at the turn of the first decade of the 21st century inspired plans to stimulate the economies of both parties, and tighten mutual relations. On both sides there are the conditions and prerequisites to further develop and intensify broad economic cooperation. The Chinese competitive challenge, resulting from its dynamic development, is particularly topical and important for the prospects of the European Union's global position.

⁴⁷ E. Kjeld, M. Wai, *EU–China Relations: Economics Still in Command?*, EAI Background Brief No. 484, data publikacji: 15 października 2009 – www.eai.nus.edu.sg/BB484.pdf.

⁴⁸ Zob. M. Terhalle, *Reciprocal Socialization: Rising Powers and the West*, „International Studies Perspectives”, A Journal of the International Studies Association, Vol. 12, No 4, November 2011, s. 34.

⁴⁹ Zob. *Stosunki UE–Chiny: nowa strategia Komisji, IP/06/1454, Bruksela, 24 października 2006*, za: http://ec.europa.eu/comm/external_relations/china/intro/index.htm.